

Hurum

To områder er undersøkt botanisk. Det ene ble funnet å ha lav botanisk verdi (Selvik), og er ikke undersøkt kulturhistorisk. Skjøttelvik ble funnet å ha høy botanisk verdi (strandeng, beite), men bare middels kulturhistorisk verdi.

Kongsberg

Syv områder er undersøkt. Av disse ble ett funnet å ha lav botanisk verdi (Hedenstad-Volden), men høy kulturhistorisk verdi (se Fylkesmannen i Buskerud 1994). Hoensetra ble funnet å ha høy botanisk verdi, men ble ikke undersøkt kulturhistorisk. Rønsetra og Flenderud ble funnet å ha høy botanisk verdi, men lav eller middels kulturhistorisk verdi. Storåsen, Sagvollen og Rajesetrene ble funnet å ha høyest samlet verdi og er omtalt her.

Storåsen

Undersøkelse

Botanikk: JEE, Bård Engelstad. Kulturhistorie: OP.

Beliggenhet

Kartblad M711: 1714 II

UTM: NM 35 15

H.o.h.: 320 m.

Vegetasjonsregion: Sørboreal region

Landskapsregion: Lavlandsdalføra i Telemark, Buskerud og Vestfold (Lågendalen)

Beskrivelse

Området utgjøres av en markert ås på vestsiden av Kongsberg by. Kongsbergs historie er knyttet til Kongsberg Sølvverk. Sentralt i det overordnede landskapsrommet ligger et omfattende skogs- og fjellterreng, som strekker seg fra tettbebyggelsen i dalbunnen og vestover opp mot Jonsknuten. Det var i disse åsene de store sølvforekomstene ble funnet. Høyt og fritt over byen ligger rester etter gamle jordlapper, vakkert omkranset av lave steingjerder. Dette er minner fra et gammelt løkkejordbruk, med røtter tilbake til Kongsberg bys og Sølvverkets grunnlegging i 1624.

Biologisk verdifulle kulturmiljøer

1) Slåtteeng: På de gamle løkkene sør for Storåsen, særlig Sannesløkkene og Bergeløkkene. Bergeløkkene, lengs i sør, er i gjengroing.

Ellers finnes potet/grønnsaksårer sør i området og flere steder bærer engene preg av å være dyrket, bl. a. helt sør i området.

Vegetasjon og flora

De gamle slåtteengene er stort sett kalkfattige tørrenger som er lite gjødsle, med arter som tjæreblomst, kvastveve, engnellik, gulmaure, smalkjempe, småengkall, storarve, flekkgrisor, fjellrapp, knollerte knapp, sølvmore, dvergforlmegei og vårbendel. Innslag av noe mer fuktighetskrevede arter, som hanekam og slåttestarr, finnes enkelte steder.

Hundegress og engreverumpe er dominerende i de dyrkede engene. Ellers er det av varmekjære arter funnet berberis, svarterteknapp og skogskolm og «fjellartene» fjelltimotei og bjønnbrodd.

Historie

De store sølvforekomstene ble funnet i 1623 i øvre Sandsværs utmarksområde. Forekomstene virket så lovende at bergstaden Kongsberg ble grunnlagt av kong Christian IV personlig i 1624.

Allerede i Sølvverkets eldste tid begynte arbeiderne å rydde og gjerde inn jordstykker for å skaffe seg et tilskudd til husholdningen. I utgangspunktet eide arbeiderne jordlappene som de selv hadde ryddet, men de måtte svare en årlig avgift til Sølvverket. I 1769 fantes det 246 inngjerdede jordløkker som ble brukt av bergverksarbeiderne på Kongsberg.

Ved kongelig resolusjon av 14. mars 1769 ble det fastslått at løkkebesitterne skulle betale en årlig avgift til bergkassen, og at de skulle sørge for at hver løkke ble innhegnet med steingjerder. Denne bestemmelsen fikk stor betydning for landskapsbildet. Årsaken var Sølvverkets monopol på skog- og trevirke. Også ferdsselsveier ble inngjerdet med stein.

Løkkene lå på begge sider av Lågen, der det på østsiden lå private eiendommer. På Lågens vestside strakte løkkelandskapet seg sør og vest for byens bebyggelse, mange av dem langt oppe i åsen. Løkkenes størrelse varierte fra 30 til over hundre meters lengde og bredde.

Avlingen fra løkkene var til god hjelp for mange gruvearbeiderfamilier, særlig under Sølvverkets dårligere perioder.

Løkkene var typisk for Kongsberglandskapet fram til ca. 1960, og enkelte har vært drevet helt opp til vår tid. I den senere tid ble det særlig dyrket gress, poteter og litt korn (bygg, havre).

Kulturminner

På Storåsen finner en løkker i alle gjengroingsstadier, fra fortsatt lysåpne enger til mørke, skyggelagte skogsflater. Den gamle innmarks- og veistrukturen er godt synlig i dagens gjengrodde skoglandskap, på grunn av steingjerdene. Området er et godt eksempel på hvor omfattende inngjerdingen var i skillet mellom innmark og utmark. Andre steder er spor etter dette skillet ofte forsvunnet, fordi skigard og gjerder av treverk er råtnet ned.

Det er særlig de gamle løkkene ved Håvet som har et omfattende nettverk av gamle fegater. Det er også her en